

Музиченко М. В.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри глобальної економіки
Державного біотехнологічного університету, м. Харків*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-254-1-37>

ПЕРШІ КРОКИ ЄВРОСОЮЗУ НА ШЛЯХУ ПОДОЛАННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД РОСІЙСЬКОГО ГАЗУ

Євросоюз оголосив про наміри до кінця 2022 року скоротити на дві третини імпорту російського газу і повністю припинити імпорту блакитного палива з Росії до 2027 року [1].

При цьому не варто недооцінювати європейську залежність від російського газу. У 2021 році країнами Євросоюзу спожито близько 43% природного газу, отриманого газогонами з Російської Федерації, що у вартісному виразі становить 99 млрд євро, або 5% загального обсягу енергетичного імпорту ЄС [2].

Найбільшим споживачем російського газу є Німеччина. У 2021 році країна імпортувала 48,2 млрд кубічних метрів російського газу, що становить 45% всього імпорту Німеччини та 23,7% загального експорту російського газу [3].

З березня 2023 року у Німеччині планується запровадження обмеження максимальної ціни на газ, який продається приватним споживачам та підприємствам для опалення приміщень, а також для вироблення електроенергії. На фінансування цього плану німецький уряд розраховує використати протягом найближчих двох років 200 млрд євро кредитів. З метою запобігання порушення умов конкуренції в Європі, деякі країни Євросоюзу наголошують на необхідності створення для компенсації витрат на енергію загальноєвропейського фонду, що фінансуватиметься з бюджету ЄС [4].

З початку війни в Україні в країнах ЄС зафіксовано рекордну кількість виробленої вітрової та сонячної енергії. З березня по вересень 2022 року майже чверть електричної енергії ЄС (24%) було вироблено за допомогою вітра та сонця. Рекордні показники досягли 19 країн Євросоюзу. Німеччина за цей період отримала від сонця та вітру 104 ТВт-год електроенергії, що відповідає майже третині всього її обсягу. Максимальні показники зафіксовано в Іспанії, Італії, Польщі та Франції.

Рекордні показники виробництва відновлюваної енергії дозволили країнам ЄС заощадити близько 11 млрд євро на закупівлях газу [5].

Значно зросли цьогорічні поставки до ЄС скрапленого природного газу (СПГ). На початку повномасштабних військових дій в Україні, США оголосили про наміри збільшити впродовж 2022 року експорт СПГ до країн Європи на 15 млрд кубічних метрів, а до кінця поточного року додаткові поставки СПГ до Європи мають сягнути позначки у 61 млрд кубічних метрів. При цьому минулого року європейський попит на скраплений природний газ склав лише 21% від світового ринку СПГ [6].

Нідерланди розглядають питання можливості відновлення видобутку на третьому за світовими запасами газовому родовищі Гронінген, запаси якого оцінюються у 450 млрд кубічних метрів. В останні роки уряд Нідерландів обмежив видобуток газу на родовищі та ухвалив рішення про його закриття до кінця 2022 року через загрозу сейсмічних поштовхів [7].

Євросоюз має наміри укласти газову угоду з Єгиптом та Ізраїлем. Згідно з умовами угоди, на єгипетських потужностях здійснюватиметься зрідження видобутого в Ізраїлі газу, який, у подальшому буде спрямований до європейських країн. Крім того, країни Євросоюзу планують постачати з Єгипту не тільки природний газ, а і зелений водень (виготовлений з відновлюваних джерел енергії) [8].

Італія має на меті найближчим часом зробити Алжир своїм основним постачальником природного газу. До останнього часу близько 40% природного газу країна імпортувала з Росії. Італійська Ені та алжирська Sonatrach уклали угоду, згідно з умовами якої Алжир до кінця поточного року розпочне щорічне постачання до Італії додаткових 9 млрд кубічних метрів природного газу. Враховуючи, що у 2021 році Італія імпортувала близько 29 млрд кубічних метрів російського газу, та майже 22,5 млрд кубічних метрів алжирського, з 2023 року Алжир стане головним газовим постачальником Італії [9].

1 жовтня 2022 року введено в експлуатацію міжсистемний газогін Греція – Болгарія (IGB), за яким Болгарія матиме можливість щорічно отримувати 1 млрд кубічних метрів азербайджанського природного газу та СПГ з Греції. IGB об'єднав болгарську національну газову мережу компанії «Булгартрансгаз» з грецькою газовою мережею. По IGB азербайджанський газ постачатиметься через Грецію до Болгарії, а з Болгарії до Сербії, Північної Македонії, Румунії та Угорщини. Цей газогін може повністю задовольнити газові потреби Болгарії, яка до останнього часу отримувала 80% природного газу з Росії [10].

Ситуація на європейському енергетичному ринку стала головною темою саміту ЄС, який відбувся у Брюсселі 20–21 жовтня 2022 року.

За підсумками засідання Європейської ради було наголошено на необхідності прискорення та активізації зусиль щодо зменшення попиту, забезпечення надійності постачання, уникнення нормування та зниження цін на енергію для домогосподарств та підприємств країн Євросоюзу, збереження цілісності єдиного ринку. Європейська рада закликала Раду ЄС та Європейську комісію терміново надати конкретні рішення щодо таких додаткових заходів як добровільна спільна закупівля газу і прискорення переговорів з надійними партнерами для пошуку взаємовигідного партнерства шляхом використання волі колективного ринку Союзу та повне використання Енергетичної платформи ЄС, відкритої також для Західних Балкан і трьох партнерів Східного партнерства (Україна, Грузія та Молдова) з Угодами про асоціацію [11].

Література:

1. As Europe Seeks to Move Away From Russian Gas, Which Clean-Energy Technologies Will Benefit? URL: <https://www.wsj.com/articles/europe-russian-gas-renewables-solar-wind-11650392295>.
2. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>.
3. Gas Market and Russian Supply – Russian supplies to global energy markets – Analysis – IEA. URL: <https://www.iea.org/reports/russian-supplies-to-global-energy-markets/gas-market-and-russian-supply-2#abstract>.
4. Енергетична суперечка: лідери ЄС домовились шукати компроміс URL: <https://www.dw.com/uk/samit-es-stelu-cin-na-gaz-ne-vstanovili-domovilis-sukati-kompromis/a-63514666>
5. ЕС достиг рекорда в производстве возобновляемой энергии. URL: <https://www.dw.com/ru/s-nacala-vojny-v-ukraine-es-proizvodit-rekordnoe-kolicestvo-voznovlaemoj-energii/a-63468947>.
6. Чи замерзне Європа без російського газу <https://forbes.ua/svit/evropa-zaminila-rosiyskiy-gaz-skhovishcha-povni-zima-ne-strashna-yak-es-pozbuvsya-gazovoi-zalezhnosti-vid-rosii-27102022-9347>.
7. The Massive Gas Field That Europe Can't Use. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-10-06/dutch-close-europe-s-biggest-gas-field-despite-energy-crisis>.
8. EU, Egypt Near Gas Supply Deal in Shift Away From Russia. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-03/eu-egypt-near-gas-supply-deal-in-shift-away-from-russia>.
9. Eni and Sonatrach agree to increase gas supplies from Algeria through Transmed. URL: <https://www.eni.com/en-IT/media/press-release/2022/04/eni-and-sonatrach-agree-to-increase-gas-supplies-from-algeria-through-transmed.html>.
10. В Болгарии открыли болгаро-греческий газопровод IGB. URL: <https://www.dw.com/ru/v-bolgarii-otkryli-bolgarogreceskij-gazoprovod-igb/a-63307474>.
11. Висновки за підсумками засідання Європейської ради 20-21 жовтня 2022 року. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/visnovki-za-pidsumkami-zasidannya-svropейської-ради-20-21-жовтня-2022-року_uk?s=232.